

Bepillantás Zalába

Budafától Szegedig

Kezdetben volt Zala... A magyar olajbányászat ezen a hepehupás, szegényes vidéken született, allig négy évtizeddel ezelőtt. Kezdetleges szerszámokkal, pénz és szakértelem nélkül ugyan már a múlt század közepétől több aknát fúrtak — a legmélyebb 70 méter volt —, és napi néhány hordó olajat produkáltak. Az újabb és újabb kutatókat csak 1937-ben koronázta siker — ekkor fedezték föl a Budafa olajmezőt. A budafapusztai B2-es kút termelésével indult olajbányászatunk története.

Ami azóta történt hazánk délnyugati csücskében, arról a zalaegerszegi olajipari múzeum nyújt közvetlen és maradandó élményt. Ha valakit érdekel ez a páratlan műszer- és gépgyűjtemény, a szegedieket különösen, hiszen ma zömmel itt, a Tisza és a Maros találkozásánál folytatódik a szénhidrogén-kutatás és -termelés. Azért is utaztunk el a „bölcsőhelyre”, hogy olvasóinknak megmutathassunk valamit a „csodából”, amit a kőolaj megszerzése jelent két-két és fél ezer méteres mélységek-ből. A szénbányász látja, mit csinál, az olajfúrók azonban „vakon” kénytelenek dolgozni, hogy felszínre csalogassák azt a bűvös kincset, amely szemünk láttára formálja át a tájat, az emberek életét.

Horváth László mérnök szerint a zalaegerszegi olajipari múzeum célja: „Megőrizni a kutatás, a fűtőanyag, a feldolgozás eszközeit, és bemutatni a hasznosítás sokféleségét, valamint a kőolaj-kutatás eredményeit. Megismertetni, tudatosítani azt az emberfeletti erőfeszítést, azt a hősi küzdelmet, amellyel az ember korlátok közé szorítja az olaj természetében rejlő roppant őserőt, amelynek féktelen fölszabadulására a munka hétköznapijaiban minden pillanatban számítani lehet.”

És valóban. A híres göcseji falumúzeum szomszédságá-

ban elhelyezkedő olajipari múzeumban, amely Budafától napjainkig szemlélte a magyar szénhidrogén-termelés küzdelmes történetét, látható az algyői 168-as gáz-kút kitorésgátlója is. Ki ne emlékeznék nálunk erre a megdöbbentő szerencsétlenségre! Ez volt Magyarországon a legnagyobb és a leghosszabb ideig tartó kőolaj- és tűz 1968 decemberében. A már kétezer méter mélységig beléscsövezett kútból az egyik tolózárral hibájából megakadályozhatatlanul tört föl napi ezer köbméterre becsülhető kőolaj és legalább 1 millió köbméternyi gáz. Ez a hatalmas mennyiségű szénhidrogén a kitorés következtében gyulladt meg, és 20 méter átmérőjű, 60 méter magas lángoszlopot lövellt az égre.

A múzeumban ez az akkor legkorszerűbbnek tartott, CAMERON gyártmányú, hasznavehetetlenné égett zárszerkezet is megtekinthető. Láthatók továbbá az összes fűtőberendezések: régi gőzkazánok, amelyek 1936-ban hajtóerőt szolgáltattak a fűrészekhez, különféle formájú, hatalmas fűtőtornyok, úgynevezett mélyszivattyúhimbák. Ez utóbbiak ma is működnek szétszórta a zalai dombok között. Messziről hatalmas szunyogokhoz hasonlítanak, amint a földre eregetik, majd visszahúzzák fullánkjaikat. Gellénházán egészen közelférköztünk az egyikhez. Úgy működik, mint a pumpa: lefelé haladva a szelep kinyílik, s a cső megtelik olajjal, fölfelé indulván alul zár a szelep, és jön fel az olaj. Ezek a himbák változtatták meg az egész környéket. Göcsej földhözragadt népe azelőtt hiába sóvárgott utakért is, hogy megközelíthesse a piacot, a világot. Ma sima utak kígyóznak az apró falvak között, élénkiséget varázsolva az egykori gümőkóros reménytelenségbe. Gellénháza is sárba-süppedt fa-

lucska volt, ma azonban olyan városrész — nem tévedés, városrész — büszkélkedhet, amelynek csinos emeletes házai, dűsan zöldellő parkjai, középületei Szegednek is díszeire válnának. Ha az új falvakat is skanzenbe gyűjtjük össze, mint a régi nyomorúságos viskókat, akkor látszana csak igazán, milyen óriásit emelt Zala népének életén az olajipar.

Kiállítási épület is van a szabadtéri múzeum közepén. Itt a finomabb szerszámok és műszerek mellett több grafikon, szemléltetőábrasegít megfigyelti az olajbányászat „titkait”. Egy érdekes adat: 1951-ben a nagylengyel olajmező bekapcsolása lehetővé tette, hogy 1955-re a hazai kőolajtermelés elérte az 1,6 millió tonnát, amelyből egyedül Nagylengyel 1,2 millió tonnát adott. Kár, hogy a nagy sietség, vagyis a túlzott kútmegecsapolások következtében a mező elviszesezett. Még szerencse, hogy a hatvanas évek elején sikerült föltárni a Szeged melletti olaj- és gázmezőt, amelynek eredményeként már 1970-ben 3 milliárd köbméter fölé emelkedett a magyar földgáz mennyisége. Itt látjuk, hogyan lehet a különféle mélységű rétegekből csőbe „csalogatni” az olajat. Tanulmányozható itt a kutatás, termelés, szállítás, a finomítás egész folyamata.

E rövid cikkekkel természetesen csak az érdeklődést kívánjuk fölkelteni olvasóinkban. Mint illetékes szakemberek elmondották, további sürgős tennivaló a múzeum levéltárának, könyvtárának létrehozása, továbbá az olajmunkások, mérnökök tevékenységének, személyes élményeinek összefoglalása, a tárgyi emlékek összegyűjtése. S mivel a múzeumot összehangolt tervek szerint fejlesztik, biztosan megvalósul majd a zalaiak nemes szándéka.

F. N. I.

Véget ért az egészségügyi hét

Már megírtuk, hogy a Vöröskereszt városi szervezete a nemzetközi Vöröskereszt világnapja alkalmából egészségügyi hetet rendezett Szegeden. Az egészségügyi hét záró eseménye tegnap volt a KSZV újszegedi gyárában.

Kenéz Antalné, a Vöröskereszt városi szervezetének titkára értékelte ezen a vezetői ülésen az egészségügyi hét eredményeit. A hét üzemben — az újszegedi és a szegedi kender-szővőgyárban, a juttarugyárban és a gumigyárban — jól sikerült rendezvényeket tartottak. A héten végzett üzemi szemlék alapján sok olyan tapasztalatot sikerült szerezni, amelyek a dolgozók egészségének fokozottabb védelmét szolgálják majd. Az üzemekben a héten tartott tíz orvosi előadás, 22 filmvetítés szintén a dolgozók egészségét, egészségügyi ismereteik gyarapítását szolgálta. A két nyugdíjas-találkozón is tartottak orvosi előadást.

Az egészségügyi hét alkalmából szűrővizsgálatokat is rendeztek az üzemekben. E vizsgálatokon is több ezer dolgozó vett részt.

A KSZV újszegedi gyárában tegnap tartott vezetőségi üléssel ért véget a sok szempontból eredményesnek tekinthető egészségügyi hét. A gyűlésen ötven vendég is megjelent. A zárórendezvényen részt vettek a többi üzem Vöröskereszt szervezeteinek vezetői és a városi szervezet tagjai is.

Önállóság?

Megdöbálták kövel az egyik ismert rádióriporter autóját, miközben gyanútlanul utazott kollégájával riportot készíteni. Az üveg betört, s csak nagy szerencsájuknak köszönhető, hogy nem történt baleset.

A tettesek jót szórakoztak, és evvel az ügy befejeződött. Ez az eset megint eszébe juttatja az embernek, hogy az elmélet, és gyakorlat valahogy nincs összhangban. Nap mint nap magunk is tanúi lehetünk olyan eseteknek, melyeket senki nem ír meg a rádióban, az újságok sem közlik a Fekete Krónikában, pedig sötét dolgok, nagyon is sötétek. A gyerekeket önállóságra kell nevelni, ezt halljuk, és tudjuk is, meg kell őket tanítani közlekedni járn-kelni, hiszen melyik szülőnek van arra ideje, hogy elkísérje gyermekét az iskolába. És akkor megkezdődik az aggodás, s azután a megkönnyebbült sóhaj este, hogy ma sem történt semmi.

Semmi? Lehet, hogy testileg épen, nagyobb kalandok elmesélése nélkül ér haza a kisgyerek. De állandóan láthatunk olyan „apró” eseteket, melyek megdöbbentőek, felháborítóak. Kitépik a kisgyerekek kezéből a kiflit vagy a jástéket, meglölik akarattal, elgáncsolják őket, s a jó szórakozás után szépen el-távoznak. Ők lehetnek azok is, kik arcpírító malacskákat „jópofa” dolgokat kiabálnak a lányok után,

rálépnek az ember lábára, taszigálják, elébe furakodnak, s közben röhögnek, világnak, és jó érzik magukat. Úgy tűnik, egész nap nem csinálnak semmit, csak azt várják, kinek okozhatnak kellemetlenséget, kit botránkoztathatnak meg. Elképzelhető, hogy tényleg semmi dolguk nincs? Hogyan lehetséges, hogy az ilyen esetek szinte már azok közé számítanak, melyekről egy legyintéssel azt mondjuk: Ez van? Egy felnőtt aránylag könnyen felejt, bosszankodik, mérgelődik, de azután már nem is emlékszik rá. A gyerekek azonban sokáig emlékeznek dolgokra, mely nyomokat hagy bennük egy ilyen esemény, s kis világukban ez megrendítő élményt jelent. S mi nem teszünk, mert állítólag nem tehetünk semmit. Hiszen ők nem bűnözők, általában senki nem vonja őket felelősségre, s avval a jó érzéssel hagyják el a színteret, hogy megint nem kaptak semmit a „csínyért”.

Vajon ezek a „szellemes”, állandó ötlettel teli férfiak nem gondolnak arra, hogy egyszer nekik is lehet gyerekük, akiért reszketni fognak, kinek egészsége, élete és nyugalma mindennél többet fog jelenteni a számukra? S ha ők nem gondolnak arra, hogy egymás iránt minden tekintetben felelősséggel tartozunk, nincs aki figyelmeztesse őket erre?

Bódis Klára

Ki mit tud? — Szegedről

Liebmann Béla felvétele

Dr. Zámbo Géza „vall” magáról Megyeri Károlynak — és a közönségnek

haros tapsot kapott a közönségtől és még Pernye Andrást is „elbűvölte”. Kőcbabák-együttese azonban jobban, így aztán ők jutottak tovább. Pedig — amit a képernyő előtt nem láthattak — Awadnak segített is a nézőtérrel. Az utolsó sorból egy néger fiú — ügyesen kijátszotta az őt kereső kamerát — széles mozdulatokkal igyekezett tudatára adni: „nem jó, ha megesszed a mikrofont, eltakarja az arcod, és torzíttja a hangodat”. Awadnak beszélhettek...

A szegediekén kívül a leszkötő kamerás gyorsasági cirrálása, meg a félelem attól, hogy menten összeütköznek a szűk helyen. De figyelni kellett a zsűri tagjait is, hiszen a képernyőn csak akde kiadta a kezéből, arról lálebeszélni, hogy dúdolvá „ki-ják a zeneszerszámot. A hirtelen támadt Röpülj páva!-hangulatban kicsit zavarba jött a műsorvezető is, az „ügyelelt” kamera kezelője is, de talán ez sem látzott a képernyőn.

És még mi minden! Például az, hogy a operátor jóindulatú, figyelmeztető in-

tására a kiszemelt néző világmegforgató elvégezte az utolsó „helyreigazítást” frizuráján, aztán felöltötte a produkcióhoz leginkább illő arckifejezést és így kialakult tökéletességében máris láthatta magát a monitoron. (Ilyenkor a „rajtam a világ szeme”-hangulat sokkal inkább uralkodik a közönség, mint a verseny szereplői körében. Igaz, nagy bajok származnának abból, ha fordítva lenne.) Érthető, hogy nem tudott folyamatosan a versenyzőkre figyelni. Először is leszkötött a három kamera beszkötő kamerás gyorsasági cirrálása, meg a félelem attól, hogy menten összeütköznek a szűk helyen. De figyelni kellett a zsűri tagjait is, hiszen a képernyőn csak akde kiadta a kezéből, arról lálebeszélni, hogy dúdolvá „ki-ják a zeneszerszámot. A hirtelen támadt Röpülj páva!-hangulatban kicsit zavarba jött a műsorvezető is, az „ügyelelt” kamera kezelője is, de talán ez sem látzott a képernyőn.

Végül is: ez az elődöntő nem volt sem jobb, sem rosszabb, mint az első, és mint valószínűleg a következő (pécsi) is lesz. Csak örülünk, hogy Szegedről közvetítették!

A szegedi kamarazenekar estje

Sajnálatosan gyér létszámú közönség gyűlt egybe a Tömörkény István zeneművészeti szakközépiskola hangversenytermében rendezett filharmoniai koncerten. Pedig a Szegedi Szimfonikus Zenekar kamarazenekara nagyon kellemes meglepetést tartogatott.

Az újdonság erejével ható műsorszámok közül Sugár Rezső Partitáját játszotta először a vonósok, a friss, pezsgő első tételtől a sötét tónusú, lírai második tételen át a gyors befejezésig végig kifejező, világosan érthető előadásban. Haydn Dúr csellóversenyét Kedves Tamás, a szegedi művésztanár adta elő, s méltán nyerte el a közönség tapsait. Szőlősy András szupermodern stílusú III. Concertója inkább mint előadás bravúr aratott sikert. Bach két zongorára és zenekarra írott C-dúr versenyművét Szeged két ismert kiváló zongoraművésze: Delley József és Bódis Péter mutatta be. Zongorajátékuk művészi légkört teremtett. Befejezőként Britten káprázatosan nagy-szerű kompozícióját, a Simple Syphony-t játszotta a zenekar. A koncert karmestere, Szaláts István, a vérbe-ly művészek varázsos légkört teremtő erejével, biztonságával és nagy sikerrel vezényelte végig nehéz műsorát.

K. L.

Plovdivi festők kiállítása

Toso Donceev, a Bolgár Kulturális Központ titkára nyitotta meg azt a kiállítást, mely Szeged bolgár testvérvárosának, Plovdivnak képművészetébe enged bepillantást. A Móra Ferenc Múzeumban tegnap délbén tartott megnyitón részt vett Szvetlozar Vasilev, a Bolgár Kulturális Központ igazgatóhelyettese is. Ez a kiállítás az októberi, Szeged és Csongrád megyében megrendezésre kerülő bolgár-magyar hét előhírnöke.

Kilenc festőművész tizenhárom alkotása ad keresztmetszetet ezen a tárlaton a plovdivi képművészetéről. A realizmus talaján virágzó bolgár festészetből láthatunk egy csokrot, melyben az idősebb mesterek éppúgy szót kaptak, mint a legfiatalabbak.

Alekszandar Baldev és Kolu Vitkovszki képein a bolgár táj szépségei jelennek meg művés érzékenységgel. Hriszto Sztrefano és Ivan Popovszki képei is a bolgár városból merítik ihletésüket, de mást-mást látnak meg. Sztrefano a külvárosi udvar életeteket összetartó falait örökíti meg, Popovszki pedig a nagyvárosi építkezéseknek élményéből alkot.

konstruktív képet. Architekturalis élményben gyökerezik Dimitar Kirov lírai ihletettséggű Gótika című képe is. Georgi Bozsilov Interieur-ei síkakra osztják, átrendezik és átköltik a teret feszes szerkezetben, érzéketlen színvilággal és tartózkodó festőiséggel. Joan Leviev képein Plovdiv történetisége nyer újraértékelést, újrafogalmazást. Ikonok és középkori lovagok kapnak festményein jelképes értelmet. Encso Pironkov Férfi és nő című alkotása a két nem ősi, biológiai-társadalmi összetartozását, szövetségét hivatott képileg megfogalmazni. Zlatju Bojadszjev, a bemutatkozók nesztor, naiv mesélő kedvű népművész. Életfája körül ott él-táncol-szenved szinte az egész bolgár nép.

T. L.

Hetényi-emlékplakett szegedi orvosnak

Parádfürdőn, a nemzetközi orvoskonferencia második napján, pénteken kiosztották a Magyar Gastroenterológiai Társaság 1971. évi tudományos díjait. A Hetényi Géza-emlékplakett dr. Csernay Lászlónak, a szegedi 1. számú belklinikai adjunktusának adományozták.

A parádfürdői nemzetközi orvoskonferencia ma, szombaton fejezi be háromnapos munkáját.